

Õiguskantsler

Teie 11.10.2013 nr

Meie 12.11.2013 nr 6-1/131416/1304795

**Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta
Sund kasutada vee-ettevõtja teenuseid kõrge reostuskoormusega piirkonnas**

Lugupeetud [ ]

Tänan Teid avalduse eest, milles palute minul selgitada Rae valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise korralduse põhiseadusele vastavaust.

Täpsemalt märgite avalduses, et Te ei soovi kõrge hinna tõttu kasutada Rae valla vee-ettevõtja AS Elveso teenuseid. Selle asemel plaanite paigaldada endale Rae vallas, [ ] külas joogivee kaevu ja autonoomse septikkaevu reovee jaoks. Väidetavalt ei luba detailplaneering seda aga teha. Osutate sellele, et detailplaneeringu kinnitab Rae vald ning samas kuulub vallale ka AS Elveso. Sellest lähtudes soovite teada saada, kas sund kasutada AS Elveso teenuseid rikub teie põhiõigusi.

Teatan, et ma ei tuvastanud avaldusaluses asjas Teie õiguste rikkumist.

Oma seisukohta põhjendan järgnevalt.

Kõigepealt selgitan, miks on Rae vallas, [ ] külas keelatud kasutada reovee puhastamiseks „autonoomset septikkaevu“ ehk septikut.

[ ] küla kuulub Pirita jõe reoveekogumisalasse¹, mille reostuskoormus ületab 2000 inimekvivalenti (edaspidi: ie).² Veeseaduse (edaspidi: VeeS) § 24¹ lõikest 4 tulenevalt peab kohalik omavalitsus põhjavee kaitseks suurema kui 2000 ie reostuskoormusega reoveekogumisalal tagama ühiskanalisatsiooni olemasolu reovee juhtimiseks reoveepuhastisse ning heitvee juhtimiseks suublasse.³ Vastavalt VeeS § 24¹ lõikele 9 on reoveekogumisalal

¹ Reoveekogumisala on vastavalt VeeS § 2 punktile 22 ala, kus on piisavalt elanikke või majandustegevust reovee ühiskanalisatsiooni kaudu reoveepuhastisse kogumiseks või heitvee suublasse juhtimiseks.

² Vt Keskkonnaregistri avalik teenus, internetis kättesaadaval:

http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main?reg_kood=RKA0370012&mount=view.

³ VeeS § 24¹ lg 5 sätestab küll, et kui reoveekogumisalal ühiskanalisatsiooni rajamine toob kaasa põhjendamatu suuri kulutusi, võib reoveekogumisalal reostuskoormusega 2000 ie või rohkem kasutada lekkekindlaid kogumismahuteid. Olen aga seisukohal, et see säte puudutab ainult olukorda, kus ühiskanalisatsiooni pole veel rajatud. Kui mingile maa-alale on ühiskanalisatsioon rajatud, siis ei saa sellel maa-alal VeeS § 24¹ lõikes 5 toodud erandit rakendada (ehk ühiskanalisatsiooni asemel kasutada lekkekindlat kogumismahutit).

reostuskoormusega 2000 ie või rohkem kohtpuhastite (sh septiku⁴) kasutamine ja heitvee pinnasesse immutamine keelatud.

Märgin, et Eesti riigil ja kohalikel omavalitsustel lasuv kohustus suunata eelnimetatud reoveekogumisaladel reovesi ühiskanalisatsiooni tuleneb Euroopa Liidu õigusest.⁵ Minul puudub paraku pädevus kontrollida Euroopa Liidu õigusaktide õiguspärasust. Märgin siiski, et minul ei teki Teie avalduses märgitu põhjal kahtlust, et kohustus suunata kõrgema reoveekoormusega aladel reo- ja heitevesi ühiskanalisatsiooni, rikuks mõnda Teie põhiõigust. Seda põhjusel, et reovesi kujutab endast tõsist keskkonnaohtu. Reovee ärajuhtumine ja puhastamine tsentraliseeritud ühiskanalisatsiooni ja puhastusseadmete kaudu on aga üldreeglina oluliselt tõhusam ja keskkonnasäästlikum kui suure hulga kohtpuhastite kasutamine üksikute reoveetekitajate juures.

Mis puudutab Teie soovi rajada joogivee saamiseks kaev, siis selgitan, et puurkaevu rajamist põhjavee ammutamiseks reguleerib ennekõike VeeS § 30.⁶ Puurkaevu ehitamiseks loa saamine toimub mitmeastmelises menetluses. Lõpliku õiguse ehitada puurkaev annab sõltuvalt puurkaevu tootlikkusest kas ehitusseaduses nimetatud kohaliku omavalitsuse kirjalik nõusolek või ehitusluba (VeeS § 30 lg 1). Enne ehitusloa või kirjaliku nõusoleku taotlemist peab aga puurkaevu rajamist kavandav isik esimese sammuna kooskõlastama rajatava puurkaevu asukoha kohaliku omavalitsusega (VeeS § 30 lg 2).

Kohalikul omavalitsusel on õigus kaaluda, kas lubada isikul ehitada puurkaev või jätta puurkaevu asukoht kooskõlastamata ja seega keelata puurkaevu ehitamine (VeeS § 30 lg 4). Vastavalt VeeS § 30 lõikele 3 arvestab kohalik omavalitsus puurkaevu asukoha kooskõlastamisel või kooskõlastamata jätmisel üld- ja detailplaneeringut, kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava ning vee-ettevõtja olemasolevaid teeninduspiirkondasid. Seega on kohalikul omavalitsusel põhimõtteliselt õigus keelduda puurkaevu rajamise lubamisest juhul, kui kavandatava puurkaevu piirkonnas on olemas ühisveevärg või seda planeeritakse sinna rajada.⁷

Märgin, et kohalik omavalitsus peab siiski igat otsust jätta puurkaevu asukoht kooskõlastamata kaaluma ja vastavalt haldusmenetluse seaduse §-le 56 ka põhjendama. Siiski ei näe ma hetkel põhjust kahelda selles, et VeeS § 30 lõikes 3 sätestatu, millest tulenevalt omab ühisveevärgi olemasolu puurkaevu asukoha kooskõlastamisel olulist tähendust, on kooskõlas põhiseadusega. Seda põhjusel, et põhjavesi on loodusvara, mis ei ole eraisikute omandis (vt asjaõigusseaduse § 134) ning mida peab põhiseaduse § 5 kohaselt säästlikult kasutama. Iga uue puurkaevu kasutuselevõtt koormab põhjaveekihti. See koormus ei ole aga üldjuhul õigustatav piirkonnas, kus isikutele on juba tagatud veevarustus ühisveevärgiga.

Nagu Te oma avalduses märkisite, olete eeltoodust tulenevalt sunnitud kasutama veevarustuseks ja reovee ärajuhtimiseks vee-ettevõtja (AS Elveso) teenuseid. Kuna aga vee-ettevõtjad omavad reeglina ainuõigust ehk lihtsustatult öeldes monopoli teatud piirkonnas ühisveevärgi ning -

⁴ Vabariigi Valitsuse 16.05.2001 nr 171 määruse „Kanaliseerimisühenduste veekaitsenõuded“ § 2 lg 2 p 3 järgi on üheks reoveepuhasti liigiks omapuhasti ehk kohtpuhasti, mille projekteeritud reostuskoormus on kuni 50 inimekvivalenti. Sama määruse § 6 lõikest 2 saab järeldada, et kohtpuhasti eriliigiks on septik ehk pealt kinnine setiti, millesse sadestunud, läbivoolava reoveega kokku puutuva sette orgaaniline aine laguneb anaeroobselt.

⁵ Vt Euroopa Liidu Nõukogu 21.05.1991 direktiiv nr 91/271/EMÜ asulareovee puhastamise kohta art 3 lg 1.

⁶ Ööpäevas rohkema kui 5 m³ põhjavee võtmiseks on vastavalt VeeS § 8 lõikele 2 punktile 2 vajalik ka vee erikasutusluba.

⁷ Keskkonnakomisjoni seletuskiri veeseaduse ja kemikaalseaduse muutmise seaduse eelnõu (710 SE) teise lugemise teksti juurde, lk 5, internetis kättesaadaval:

<http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems2&emshelp=true&eid=954112&u=20131111150911>.

kanalisatsiooniteenuste (edaspidi: ÜVK-teenused) osutamiseks⁸, siis on seadusandja nende tegevusvabadust tarbijate kaitseks piiranud. Seoses Teie avalduses märgituga toon esile järgnevad ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadusega (edaspidi: ÜVVKS) vee-ettevõtjale pandud kohustused.

Esiteks peab vee-ettevõtja osutama ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga kaetud alal ÜVK-teenuseid kõigile klientidele (ÜVVKS § 8 lg 2), st üldreeglina ei saa vee-ettevõtja keelduda ÜVK-teenuste osutamisest.⁹ Teiseks ei saa vee-ettevõtja määrata ÜVK-teenuste hinda oma suva järgi. Nimelt peab ÜVVKS § 14² lg 1 järgi vee-ettevõtja ÜVK-teenuste hinna kooskõlastama Konkurentsiametiga, kui tema tegevuspiirkond asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 inimekvivalenti (ka AS Elveso on ÜVK-teenuste hinnad Konkurentsiametiga kooskõlastanud¹⁰). Seejuures sätestab ÜVVKS § 14 lg 1, milliseid tasusid võib ÜVK-teenuse osutamise eest võtta. Sama paragrahvi lõige 2 sätestab, kui suured võivad olla ÜVK-teenuste eest nõutavad tasud ehk mida kõnealuste tasudega katta võib.

Kokkuvõttes leian, et eelnimetatud seaduses sätestatud abinõud tagavad piisaval määral ÜVK-teenuste üldise kättesaadavuse piirkondades, kus on olemas ühisveevärk ja -kanalisatsioon. Ka sellele põhjusel ei tuvastanud ma avaldusaluses asjas, et takistused võtta sellistes piirkondades kasutusele ühisveevärgist ja -kanalisatsioonist sõltumatuid lahendusi veevarustuse tagamiseks ja reovee puhastamise rikuks Teie õigusi. Loodetavasti on Teile minu selgitustest siiski kasu, ehkki minu seisukoht avaldusaluses asjas on selline, mis ei pruugi Teid täiel määral rahuldada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Kaarel Eller 6938426
kaarel.eller@oiguskantsler.ee

⁸ Vastavalt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse § 7 lõigetele 2, 2¹ ja 3 määrab kohaliku omavalitsuse volikogu vee-ettevõtja ja tema tegevuspiirkonna.

⁹ Vt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 30.04.2008 otsus nr 3-2-1-25-08, punkt 13.

¹⁰ Vt Loetelu Konkurentsiametiga kooskõlastatud veeteenuse hindadest, internetis kättesaadaval:
<http://www.konkurentsiamet.ee/?id=18326>.